

Datum: 23.06.2025.

Broj: 02-06-1037

SVJETSKI DAN ZVIŽDAČA U BIH: PRIJAVA SVE MANJE, GRAĐANI BEZ ZAŠTITE I POVJERENJA U INSTITUCIJE

Banja Luka, 23. juni 2025. godine – Samo jedna osoba odlučila se da zatraži zaštitu od Agencije za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije (APIK) ali je i taj zahtjev odbijen, čime je najjasnije ilustrovano stanje u oblasti zaštite lica koja prijavljuju korupciju, takozvanih „zviždača“ u Bosni i Hercegovini.

Situacija u entitetima je još nepovoljnija – u Republici Srpskoj tokom prošle godine nije podnesen nijedan zahtjev za zaštitu prijavitelja korupcije, dok su učinjeni koraci ka umanjenju već ionako ograničenog obima zaštite za potencijalne zviždače.

Ni u Federaciji BiH situacija nije ništa bolja, iako TI BiH najviše prijava dobija upravo iz ovog entiteta gdje najveći problem predstavlja nepostojanje zakona koji štiti potencijalne zviždače. Izuzetak predstavlja Kanton Sarajevo koji je 2023. donio svoj zakon, usljed čega je 6 lica dobilo status zaštićenog prijavitelja korupcije, od ukupno 8 primljenih zahtjeva, što ostale građane ovog entiteta stavlja u diskriminatoran položaj.

Da su hitne promjene neophodne govori i činjenica da je Transparency International BiH u toku 2024. godine dobio [21 prijavu](#) od lica koja se mogu svrstati u red zviždača, dok je u prvih pet mjeseci ove godine zabilježeno čak 16 prijava, što ukazuje na to da građani polažu veći stepen povjerenja u nevladine organizacije nego u institucije kada je borba protiv korupcije u pitanju, što i ne bi trebalo da čudi budući da zviždačima u BiH najveći stepen zaštite trenutno pružaju upravo organizacije civilnog društva.

Među ključnim iskoracima predstavlja i izrada novog Zakona o zaštiti prijavitelja nepravilnosti na nivou BiH na kom radi Ministarstvo pravde BiH, kom se TI BiH obratio sa prijedlozima za osiguranje pune i efikasne zaštite zviždača. Ovi prijedlozi, između ostalog, predviđaju pravo građana na izbor da nepravilnosti prijave unutar institucije ili van nje, uključujući mogućnost obraćanja medijima, bez straha od odmazde. Posebnu pažnju potrebno je posvetiti sprečavanju pritisaka na zviždače prilikom traženja zaštite, te otklanjanje mogućnosti preispitivanja „dobre vjere“, odnosno motiva prijavioca, zbog čega su do sada prijavioci često odvrćani od traženja zaštite i prijavljivanja korupcije.

Osim ovih odredbi, novi Zakon mora jasno prepoznati i situacije u kojima zviždači trpe štetne posljedice i pored postojanja statusa zaštićenog prijavioca, te osigurati efikasno postupanje institucija u ovakvim situacijama.

Nizak stepen povjerenja građana u pravnu zaštitu svjedoka i žrtava korupcije proizlazi ne samo iz nedostatka zakona, već i iz njihove slabe primjene, te atmosfere javne osude, zastrašivanja i otvorenih

prijetnji najviših političkih zvaničnika upućenih svakome ko se usudi kritikovati rad institucija i javno ukazivati na korupciju.

Efikasnost borbe protiv korupcije u Bosni i Hercegovini umanjuje i neadekvatan odgovor sudova u BiH koji su [povećali](#) broj oslobađajućih presuda u predmetima za korupcijska djela za 20% u 2024. godini u odnosu na godinu ranije. Uporedo sa tim, tužilaštva su smanjila broj otvorenih istraga dok je zabilježen [najniži broj podignutih optužnica](#) za korupcijska krivična djela u posljednje četiri godine, uprkos činjenici da je BiH, po [nalazima CPI](#), druga najkorumpiranija država u Evropi.

Iako prijave “zviždača” predstavljaju najefikasniji način da se korupcija uoči, procesuiru i spriječi, nedostatak pozitivnih primjera i sankcija za korupciju, nepostojanje zakona i njihova slaba primjena dodatni su signali građanima da je ne prijavljuju.

Zbog toga TI BiH apeluje na Ministarstvo pravde BiH da prilikom izrade novog Zakona o zaštiti prijavitelja nepravilnosti osigura punu usklađenost s međunarodnim konvencijama i EU direktivama koje garantuju osiguranje pune i efikasne zaštite zviždača. Pored toga, Transparency International u BiH izražava nadu da će Parlament Federacije BiH prepoznati ovo pitanje kao ključno, te što prije usvojiti Zakon koji je u proceduri, kako bi se osigurala adekvatna zaštita svim građanima koji prijave korupciju u Federaciji BiH.